TISZÁNTUL

ELŐFIZETÉSI ÁRA:
[illegible]hivatalban átvéve:
[illegible] évre .... 16 [illegible]
[illegible] .... 4 [illegible]
[illegible] házhoz hordva:
[illegible] évre .... 20 [illegible]
[illegible] .... 5 [illegible]
[illegible] postán szállítva:
[illegible] évre .... 24 [illegible]
[illegible] .... 6 [illegible]
Egyes szám ára [illegible] fillér.

Politikai napilap

Megjelenik minden nap, a[illegible] ünnep utáni napok kivételével.
Szerkesztőség és kiadóhivatal: Nagyvárad, Szilágyi Dezső-u. [illegible]
A szerkesztőség kéziratok visszaadására vagy megőrzésére nem vállalkozik.
Előfizetések és hirdetések a kiadóhivatalhoz intézendők.

XXIII. évfolyam 236 szám. Nagyvárad Vasárnap, 1917 október 14.

Csak lassan siessünk!

Elkelő kézből vettük a következő sorokat:

Az antant jól csinálja. Mert idáig nem tudott fegyverrel semmiféle eredményt kivivni, a másik, más téren már kipróbált eszközhöz folyamodik. *Belső* egyenetlenséget támaszt a központi hatalmak táborában. Hátha igy hamarább ér célt?! És valóban sikerült neki Németországban a háboru kitörésekor egyszerre elült pártoskodásokat a német parlamentben uj életre feltámasztani, melyek, ha a hazafias föltogás fölül nem kerekedik, ugyancsak az antant malmára hajthatják a vizet. És miért ne lehetne ugyanazt a taktikát Magyarországra is átplántálni? hiszen vannak fájdalom! minálunk és az antanttal rokonszenvező elemek!

Gyanus az a lázas sietség, melylyel az általános titkosat minden áron és minél előbb tető alá hozni akarják. Pedig antantszelek fujták mifelénk azokat a *világáramlatokat* és *világszervezeteket*, melyeket oly sürüen hangoztatnak már itt mi közöttünk is. Ha eddig el tudtunk lenni az általános titkos nélkül, mi késztessen bennünket arra, hogy azt most sebbel-lobbal behozzuk. Minden szeleburdiság meg szokta magát boszulni, hiszen a mi oly nagyon magasztalt 1848-iki törvényhozásunk is, ha nem törtetett volna annyira nyakra-főre az akkori áramlattal, egyik-másik dolgunkat alaposabban és jobban csinálta volna meg. Tehát gondolkozzunk kissé. Különösen a most annyit hangoztatott *világáramlat*, melynek sürgős következménye az általános titkos szavazati jog megvalósitása, no meg a világnak általános demokratizálása, — egy óriási hazugság, piramidális bombaszt, leplezett csalása.

Ez az áramlat valójában nem létezik, csak azoknak a fejében motoszkál, akik azt szeretnék, hogy a társadalom szuggerálja magának, hogy igenis ugy van s ugy kell lennie, mint a hogy azok a világapostolok a klikkjök által megvásárolt világsajtóban napról-napra hirdetik.

Mert ha sikerülne ilyen közmeggyőződés által támogatott fordulatot az emberek felfogásában előidézni, ettől rengeteg anyagi hasznot remélhetnének, persze a nagy tömeg rovására, amely mig gonosz félrevezetésének tudatára nem ébred, vakon rohan az apostolok által kijelölt utirányban, mi — hogy minél tovább igy tartson — arról az önzetlen (?!) vezetők ernyedetlenül gondoskodnak. Most is kiáltja Lloyd György, a becsületes megegyezésen alapuló béke alapvonásának kell lennie, a bünösöket megbüntetni és az ártatlanokat ujabb megtámadtatások ellen megvédeni.

Mekkora álnokság van eme szavaiban? a bünösök persze mi vagyunk, az ártatlanok az antantosok! Ebben a szörnyü világháboruban a hazugságok terjesztése kiváló, mondhatni idáig döntő szerepet játszott. Az angol, francia, orosz olasz nép még ma, a háboru 4-ik esztendejében sem tudja a valóságot, hanem azt hiszi, hogy az antant már eddig is csupa győzelmet aratott és hogy már csak egy utolsó nekilendülés kell, a militarizmus megsemmisitésére, melynek első gyümölcse az általános demokratizálás diadalmas felülkerekedése lesz! Aztán szabad lesz a vásár, hogyne? hiszen végig legázolják Középeurópát!

Nagy raffinériával keritették a mi ellenségeink kezeikbe a világsajtót, melyet napról-napra nekik kedvező hazug hirekkel elárasztanak, mert csak igy képesek magukat a felszinen tartani, mig ha az ő hazugságaik szövedéke szétszakad s az erőszakosan (még a tenger alatti kábelek elvágása és a szikratáviró állomások elpusztitása árán is) visszafojtott igazság napfényre kerülése esetén reájuk nézve is elkövetkezik a leszámolás ideje, melyet épp azért lehetőleg iparkodnak elodázni.

A *világszervezet* sem egyéb öncsalódásnál, mert csak egyetlen világszervezet áll fön igazán, t. i. a *legideálisabb erkölcsön alapuló keresztény ség*. Ezt pedig sem utánozni, sem fölülmulni nem lehet, de hát akkor mire való ennek még csak megkisérlése is?

Még eddig nem olvastunk utalást arra, hogy mi mindent lehetett volna azokkal a megszámlálhatatlan milliókkal létesiteni, melyeket a háboru felemésztett. Épp Angliának kellett volna első sorban jó példával előljárni és a saját országában oly régóta duló pauperizmust megszüntetni (telt volna belőle!) és mekkora perspektiva nyi-

Markovits és Weinberger cégnél, Bémer-tér.

Modell blousok óriási választékban és rendkivüli olcsó árban, valamint selymek szövetek és mosó kelmék méterenkénti olcsó eladása megkezdődött.

Állandó ujdonságok kész női confectói alsó szoknya, miedervédő, kész fehérnemüek, harisnyák, nap- és esőernyők kaphatók. Szabóműhelyében rendelésre a legjobb női ruhák készülnek.

Telefon 11-09. Telefon 11-09.

Egyes szám ára 12 fillér.

lott volna a találmányok és felfedezések terén, nem is emlitve a tudományok és szépművészetek, a hygienia, az ipar és kereskedelem valamint a közlekedés fejlesztése és tökéletesbitése terén! Hát nem méltóbb lett volna mindez az emberiségre, mint ez a pusztitó háboru, mely legalább évtizedekre ismét visszalökött bennünket a haladás utján.

Hazánkon ez a borzasztó háboru ezer meg ezer sebet ütött, melyeket bizony meg nem gyógyitunk az általános titkossal. Van ennél sokkal, de sokkal több más sürgősebb teendőnk hogy a nyomort enyhitsük és közállapotaink ipari rekonstrukcióját a helyes mederbe tereljük és ne feledjük azt az egyet, ha az általános titkos csakugyan nem hozná meg azt az üdvös eredményt, melyet türelmetlen szószólói ennek a (nem nekünk való) gyökeres ujitásnak tulajdonitanak, akkor egy jóvátehetetlen hiba előtt állunk, mert ezt a reformot *nem lehet többé visszacsinálni*, mint például a rosz uzsoratörvényt, hanem örökös átokként fog az rajtunk nehezedni. Nem veszitünk az elhalasztással, szerezzünk előbb több adatot!

Háborus

vagyoneltolódások és a hadseregszállitások.

Tizenhárom uj virilis és a kimaradtak.

Nagyvárad város legtöbb adót fizetőinek, köznéven virilisainek névjegyzéke elkészült. Tizenhárom uj tag került a törvényhatósági bizottságba, tehát tiz százaléka a viriliseknek uj ember.

Meg kell állapitani, hogy a virilisség eléréséhez szükséges cenzus emelkedett, a legkisebb 2165 korona adót fizet, tehát 165 koronával többet, mint 1915 ben. A cenzus emelkedése okozta azt a változást, hogy 13 uj tag került be a közgyűlésbe és 12 kimaradt, mert Deutsch K. I. elhalálozása folytán üresedett meg a tizenharmadik hely. Ez a vagyon eltolódás még csak kisméretű, mint — és ez az abszurdum — a névjegyzéket *1918* ra nem az idén fizetendő adók alapján állitották össze, hanem azon adók szerint, amelyeket *1916-ban* fizettek Nagyváradon. Ez ellen Stocker József dr bizottsági tag fel is szólalt, s javasolta, hogy az idei adókivetés legyen a legtöbb adófizetők névjegyzékének alapja, ezt azonban nem fogadták el, pedig a Stokker féle javaslat következményeképen egész világosan állana most a közönség előtt, hogy a hadseregszállitásokban való részesedés, a lánckereskedelem, a kereskedelmi és ipari árdrágitások, a mohó és minden erkölcsi és kereskedelmi tisztességet félretevő gazdagodási vágy teljesen felforgatta az eddigi vagyon és jövedelem gyarapodás strukturáját s a tőkehalmozódás olyan tételeivel állunk szemben, amelyekre gyakran az „ebül gyült szerdék" jelző alkalmazható lett volna.

A cenzus-minimum emelkedése okozta, hogy Nyiri Béla dr és Nyiry Ödön dr kiestek a virilisek közül, Nyiry Béla dr teljesen, mig Nyiry Ödön dr póttag lett, de amennyiben valamely ingatlan vételével nem emelkedik adója, ő is véglegesen kikerül a virilisek közül Weisz Dezső, a Pannonia bérlője 2041 korona adójával ötödik póttag lett, miután azonban Hoványi Gyula dr és Schwartz Izidor virilisek választott tagjai is a törvényhatóságnak, helyükbe pedig Rimanóczy Béla és Schwartz Hermann póttagok lépnek, Frankó Endre és Boros Jenő póttagok pedig szintén választott jogon tagjai a közgyűlésnek, Weisz Dezső első póttag lesz s igy esetleg bekerül a törvényhatósági bizottságba.

Kimaradt a törvényhatóságból Mihelfy Lajos dr, ez a rokonszenves, jóakaratu közéleti férfi, aki a szinügyi bizottságnak elnöke s a közügyek tevékeny harcosa volt, mint választási elnök minden párt becsülését vivta ki pártatlan magatartásával.

Őt az igazoló választmány egy elvi határozata ütötte el virilisi jogától. Egy közigazgatási birósági döntvényre hivatkozva nem számitotta be neki részvénytársaságtól kapott jutalék után kivetett III. osztályu kereseti adót, mert ezt nem egyenként vetette ki az adóhivatal, hanem valamennyi igazgatósági tagra, mert a közigazgatási biróságnak most előkapart döntése ezt nem engedi.

Ez veszteséget jelentett Mihelfy Lajos drra, mert kimaradt, de veszteség a közügyre, hogy kimaradt: Mihelfynél a Hungária cipőgyártól kapott 4900 korona jutaléka után kivetett adót nem számitották be, mig *Perczel* Adolf drnál, akit ugyanezen az alapon ugyanez a sors ért, a Nagyváradi Hajlitott Fabutorgyár részvénytársaság, a Nagyváradi Hitelbank részvénytársaságnál igazgatósági és tagsági jogtanácsosi állása után élvezett jutalékát terhelő III. osztályu kereseti adót nem vették figyelembe.

Kimaradt továbbá egy iparos: *Gitye* József, György Ernő dr, ifj. *Moskovits* Mór, *Deutsch* K. I (meghalt) Végül *Grósz* Béla, *Rothbart* Bernát, *Rothbart* Ignác, *Klein* Sámuel, mind pálinkakereskedők. Na, a háborus vagyoneltolódásoknak mégis van egy kis jó oldala, szolgálja az antialkoholizmus ügyét is.

Ellenben bekerültek a virilisek közé rendes tagoknak most végre és ujra a vaellálók: Weinberger Lajos malomigazgató, aki már tagja volt a törvényhatóságnak, Lőwinger József, az Általános Takarékpénztár ügyvezető igazgatója, aki szintén hol bekerül, hol kimarad, mert adója a minimum körül áll és Weimann Jenő dr ügyvéd, háztulajdonos. Uj tag lett Sonnenfeld Adolf, papirnagykereskedő, nyomdatulajdonos, akinek ingatlana, üzlete van s a Sonnenfeld Adolf R. T. nál élvezett 24000 korona fizetése után IV. osztályu progresszív kereseti adót fizet, amely évenkint 2400 korona. Két testvér következik ezután: Markovics Herman és Molnár Andor. A cég Markovits Testvérek, a László és Hunyadi malom vezérképviselőségét tartják, adójuk 8000 korona, amelyet megosztottak s igy 4—4000 koronával bekerültek a városi közgyűlésbe, ahol liszt, buza és malomszakértőkre szükség is van a közélelmezésnél.

Friedlaender Herman kalapgyáros megvásárolta a Lévai féle nagy, Rákóczi uti telektömböt a rajta levő épületekkel, nagy házbéradója révén szerezte meg a virilisséget. Nagy exportüzletet vezet, s ezért hasznos tagja lesz a törvényhatóságnak ipari kérdésekben. Komlós Aladár üveg és porcellánnagykereskedő megvásárolta a Heller r. t. üveg és porcellán készletét, s a Deutsch K. I. féle Zöldfa-utcai házat, Komlós eredetileg a Deutsch K. I. cégnél volt főkönyvelő, s innen kilépve Hellernél, Márkus Bernáttal társult egy üveg és porcellánkereskedés megalapitására, amely annyira reusált vezetése alatt, hogy társait kifizethette s most egyedüli cégtulajdonos. Most 2840 korona adóval virilis. Friedländer Ernő vezérigazgatót IV. osztályu jutaléka után fizetett kereseti adója alapján vették fel virilisnek. Havas Mór vezérigazgatót szintén. Havas Mór virilissége a városra nézve nagy nyereség.

Stern László dr a Teleky-utcai (Erdős Adolf dr féle) uj házának 1916-ban szűnt meg az adómentessége, 1916 szeptember 1. óta állami adót fizet, ezért lett virilis. Mint jó magánjogász jogi kérdésekben hasznosithatja magát a közgyűlésen. Mertz János bőrkereskedő megvásárolta a Rimanóczy-utcai György Ernő féle házat s ez növelte adóját. Ipari szakkérdésekben hasznára lesz a közgyűlésnek Mertz János, aki különben egyetlen keresztény uj virilis a 13 között.

Végül bekerült Moskovits Adolf gyárigazgató is, aki csak azért nem volt virilis tavaly, mert nem szólalt fel a névjegyzék ellen.

A mérleg tehát nem kedvezőtlen, mert most, ebben a névjegyzékben még nem igen szerepelnek a szemérmetlenül mohón gaz-

Lorber Bernáth modern gépekkel berendezett
ékszer és aranyáru készitő műterme
f. évi augusztus 1-én Nagy Sándor-u. 2. sz. a. megnyilt.

dagodók, a háborus uzsorások, akik bőrünkön, gyomrunkon gazdagodtak meg. Ez a kép azonban torzabb lesz jövőre.

Az időinél is jellemző a tünet: 13 uj virilis közt egy, egyetlen egy a keresztény. Ime, a jövő Nagyvárad. Vagy helyesebben: már a mai Nagyvárad.

Buzától hiznak az állatok.

A közélelmezési miniszter a visszaélések ellen.

A közélelmezési miniszter tegnap a következő leiratot intézte *Fráter* Barnabás alispánhoz:

Több oldalról értesitenek, hogy egyes gazdák buzát, rozsot, kétszerest és kölest a 2689—1917. M. E. kormányrendeletben, illetőleg a m. kir. földm. min. 6770—917. sz. rendeletében a lakosság élelmiszerrel való ellátásának zavartalansága érdekében felállitott szigoru intézkedések dacára még most is felhasználják állataik takarmányozására.

Felhivom alispán urat, hogy ezt az eléggé el nem itélhető lelkiismeretlen és a mai körülmények között a legnagyobb mértékben hazafiatlan eljárást minden rendelkezésre álló módon és eszközzel akadályozza meg, az elsőfoku közigazgatási hatóságokat pedig szigoruan utasitsa, hogy a szóban levő tilalom áthágásából keletkező ügyekben minden esetben soronkivül folytassa le az eljárást.

Külön felhivom az eljáró hatóságok figyelmét arra, hogy az ily kihágást elkövető felekkel szemben az állati takarmányozásra felhasznált termény mennyiségére való tekintet nélkül a méltányosság teljes félretételével minden egyes esetben indokolt lehet az idézett rendeletek ide vonatkozó szakasza alapján kiszabható büntetés maximumát alkalmazni.

Végül utasitom alispán urat, hogy jelen rendeletemet a szokásos módon, helyi sajtó közreműködésének igénybe vétele mellett a legszélesebb körben haladéktalanul tegye ismertté és felmerült ilyen visszaélés esetén sürgősen tegyen hozzám jelentést.

Budapest, 1917 okt. 10.

Hadik s. k.

Hasonló rendelet érkezett a városi közélelmezési ügyosztályához is. Ugy az alispán, mint Lukács Ödön polgármester-helyettes megtette intézkedéseit a visszaélés meggátlása céljából.

Legujabb füzőket legolcsóbban
Kesztenbaum Juliskánál
lehet beszerezni
Rákóczi-ut (Korona gyógyszertár mellett)
Leibchenek félárban.
: : Telefonszám 827. : :

A sajtónkért!

Régi jelszó, amely mindig uj marad. A haladó élet pillanatja sem enged megállást a törekvésekben, hogy a sajtó ereje minél teljesebben érvényesüljön a mindenfelől ható tényezők összeműködésében.

A cél az lenne, hogy vezető helyre jusson közöttük és irányitó hatalmával szabályozhassa valamennyinek érvényesülését. — Bármily hosszu idő óta hangoztatjuk ennek fontosságát, bármekkora mértékben is igyekeztek egyesek, sőt sokan ezt hiven felfogni, a kitűzött cél végső pontjától még mindig messze vagyunk.

A fejlődés örök törvénye szerint azt elérni napról napra nehezebben lehet, de kitartással és a feladat nagyságának őszinte átérzésével ugy közeledhetünk feléje, hogy a közélet sajtója segitségével az őt megillető döntő sulyt végre mégis megteremtheti. Ehhez azonban mindig hosszabb lépéseket kell tennünk, hogy a hasonló, de vele szemben álló törekvésekkel a versenyt állhassuk, sőt talán egyszer meg is nyerhessük. Ebben a munkában össze kell fogni kicsinek, nagynak, mindenkinek, aki előtt nem közömbös, hogy Magyarország jövőjében melyik irány játssza az irányitó szerepet.

Soha meg nem szűnő küzdelemben élünk, amelynek legmagasabb vezető gondolata, hogy abban felül kell maradnunk. Fölösleges ismételten hangoztatni, hogy mekkora rész esik itt a sajtóra és talán már az unalomig magyaráztuk, hogy éppen e résznek milyen nagy a jelentősége.

A felvilágositásnak ezen a területén már számtalanszor végigmentünk és biztosra vehetjük, hogy ma nincs széles a hazában egyetlen öntudatosan gondolkozó ember, aki tisztában ne volna a nyomtatott betü hatalmával. Arról van szó, hogy ebből minél több jusson nekünk.

Immár nyolcadik alkalommal rendezi a Katholikus Sajtóegyesület szerte az országban sajtóvasárnapjait és a mi egyházmegyénk területén ebben az évben most, ma kerül rá a sor. Ismét egy élénk figyelmeztető, mely a mozgalom támogatására hiv fel valamennyitünket és amely módot ad mindnyájunknak, hogy esztendőnkint egyszer jobban elmélyedhessünk a kérdés fölötti való gondolkodásban. Amint naponkint kezünkbe kerülnek az ujságok, annyira természetesnek tartjuk azt, hogy nem is merül fel a gondolat, amely annak lényegébe mélyebben hatolna. Az élet millió gondja nem is engedi meg az egyesnek, hogy folytonosan egy pontra szögezze a tekintetét, hanem a munkamegosztás elvénél fogva egyszerűen elvárja, hogy mindenki hiven teljesitse a kötelességét ott, ahová a hivatása szólitotta.

Ezen a napon azonban, amelyet a kérdés megoldásának szentelünk, senki sem vonhatja ki magát az alól, hogy vele foglalkozzék. Amig más feladatok talán soha sem kivánják meg, hogy az általános figyelem ezek megvilágitásába kerüljenek, addig a sajtó szolgálata — jellegének természeténél fogva — egyenesen megköveteli, hogy időről-időre az érdeklődés középpontjába kerüljön.

Igaz, hogy a lapokat csak a pár ujságiró csinálja, a betűket az rójja egymás mellé, de folytonos éberséggel figyeli a legkisebb rezgést is, amely az ő olvasóközönségét tevő ezer és ezer ember érzéseire, gondolkozására napról napra átvonul. Csodálatos kölcsönhatás alakul ki iró és olvasó között, melyet talán egyik sem vesz észre, de amely kérlelhetetlen törvényszerűséggel érvényesül, ugy, hogy az igazán jó lapot az ujságiró az olvasóival együtt állitja össze. Ezért van különös jelentősége, hogy évenkint legalább egyszer legyen egy olyan nap, amikor mindenkinek a figyelme ugyanarra a pontra terelődik.

A sajtó hatalmát igy két tényező hozza létre és annak növeléséhez mind a kettőnek a maga módja szerint hozzá kell járulnia. A közönségen áll, hogy a sajtó munkása az esztendő minden napján megoldhassa feladatát, hogy a közös célokért minél erőteljesebb küzdelmet vivhasson és hogy az eredményt egy-egy lépéssel közelebb hozhassa. A katholikus társadalom valamennyi rétegének össze kell fogni, hogy ehhez a legszükségesebb eszköz rendelkezésére álljon és a sajtó olyan anyagi hátteret szerezhessen magának, amely nemcsak az eddig betöltött hivatásának teljesitésére képesiti, hanem amelynek segitségével a fejlődés utján is megteheti a tőle várt szolgálatokat. Ezért kell ezen a napon messze hallható hangon hirdetni a sajtó nagy fontosságát és felhivni minden egyesnek adakozó áldozatkészségét. A templomtól kiinduló szó hullámai nem állhatnak meg a falak elhatároló keretéinél, azoknak át kell csapni a külső világba is, hogy megértesse mindenkivel a felhivást, amely a sajtó támogatására szólit minden katholikus magyar embert. A mai sajtóvasárnap mutassa meg a kérdés átérzésének teljességét és tegyen tanuságot arról, hogy a mi egyházmegyénk katholikusai is meg tudják és meg akarják tenni kötelességüket!

* **Most az ideje** a szőrmék festésének, csipkefüggönyök tisztitásának, minta utáni festés, férfi- és női ruhák tisztitása, gyászesetekben ruhák elsőrendü kivitelben festetnek Halterberger Vilmos kelmefestő s vegytisztitó gyárában Nagyváradon.

* Különféle **iróasztalok** eladók a Polgári takarékpénztárban.

„GLOBUS“ MŰINTÉZET NAGYVÁRADON
NAGYPIAC TÉR KUGLER-HAZ
KŐ- ÉS KÖNYVNYOMDA
KÖNYVKÖTÉSZET ÉS VONALAZÓINTÉZET
ÜZLETIKÖNYVEK GYÁRA
MŰVÉSZI KÖNYVKÖTÉS
IZLÉSES NYOMTATVÁNYAI ELSŐRANGUAK
KITÜNŐ ÜZLETIKÖNYVEK
TELEFON: 49. INTERURBÁN.
PAPIR, IRÓSZER ÉS IRODAI FELSZERELÉSEK NAGYKERESKEDÉSÉBEN A LEGOLCSÓBB ÁRAK.

Erős tüzérségi harcok az Isonzónál.

Keleti és délkeleti harctér. *Budapest, október* 13. (Hivatalos.) A helyzet változatlan.

Olasz harctér. *Budapest, október* 13. (Hivatalos.) Az Isonzó és a tiroli arcvonalon számos helyen élénkebb ágyutevékenységre került a sor. A Pellegrino völgytől délre a Dolomitokban lövészekkel megerősitett rohamcsapataink foglyokat és hadiszereket szállitottak be az ellenséges állásokból.

A vezérkar főnöke.

Capelle lemondott.

Budapest, október 13 (Saját tudóstónktól.) Berlinből jelentik: Capelle német tengerészeti államtitkár a Lokal-Anzeiger jelentése szerint bejelentette lemondását.

Az orosz parlament — őrültek háza.

Budapest, október 13. (Saját tudósitónktól.) *Pétervárról jelentik*: *Az orosz előzetes parlamentben a szombati éjjeli ülés alatt oly viharos jelenetek játszódtak le a szónokok és a hallgatóság között, hogy az egész parlament az őrültek háza benyomást keltette.*

Vilmos császár a bolgár fronton.

Budapest, október 13. (Saját tudósitónktól. Vilmos császár Szófiából vasárnap reggel a bolgár frontra utazik.

Eljárás a német szocialista képviselők ellen.

Budapest, október 13. (Saját tudósitónktól.) Bécsből jelentik: A forradalom szitásával vádolt szocialista képviselők ügyében a német kormány elutasitotta a parlamenti bizottság kiküldését, mert a képviselők ellen a lipcsei törvényszék előtt már megindult a bünvádi eljárás.

Német siker a Rigai tengeröbölben.

Bupapest, október 13 (Saját tudósitónktól.) *A Wolff-ügynökség a következőket jelenti este: Flandriában változó erejü tüzérségi tevékenység. Gyalogsági harcok nem voltak. A többi frontokon nem történt jelentős esemény. A hadsereg és a flotta részeinek együttes vállalkozása sikerre vezetett. Ösel szigeten (Rigai tengeröböl) megvetettük lábunkat.*

Müködnek a német buvárhajók.

Budapest, október 13. (Saját tudósitónktól.) A Wolff ügynökség jelenti Berlinből: Az Atlanti óceánon és az Északi tengeren buvárhajóink ujabban három gőzöst és három vitorlást sülyesztettek el.

A német buvárhajók uj sikere.

Budapest, október 13. (Saját tudósitónktól.) A berlini Wolff-ügynökség a német buvárhajók uj sikeréről tesz jelentést. A német buvárhajók az Anglia körüli elzárt tengerrészeken 21,000 bruttó tonna regisztert sülyesztettek el.

A császár szófiai utjának jelentősége.

Budapest, október 13. (Saját tudósititónktól.) A Vossische Zeitung irja: Az a nevezetes esemény amire nemrég Radoszlavov célzott, a német császár utazása. Bárha még bizonyos határozott tárgyalásokról nem is lehet beszámolni, elvitázhatatlan az utazás nagy jelentősége, mert hivatalosan történt.

Vilmos császár kitüntetései.

Budapest, október 19 (Saját tudósitónkól) Szófiából jelentik: A bolgár király Vilmos császárt kinevezte a 6 ik bolgár ezred tulajdonosává. Vilmos császár Radoszlavov bolgár miniszterelnököt a porosz fekete sas rendjellel tüntette ki s Todoroff bolgár fővezérnek a Pour le merite rendet adományozta.

Az angolok uj támadása Flandriában.

Berlin, október 13. A nagyfőhadiszállás jelenti:

Nyugati harctér.

Rupprecht bajor trónörökös vezértábornagy hadcsoportja. A flandriai csata rövid megszakitás után ujra feléledt. Ez alkalommal az angolok keskenyebb, körülbelül tíz kilométer széles arcvonalon inditották támadásokat a Langemark—Houthoulster erdő és Sonnebeke Merelede között vezető utakon. Tüzérségi felkészültségük különösen erős volt. Többszörös eredménytelen roham után Pölkapelle vasut állomása és falva között sikerült az angol gyalogságnak a tölcsérmezőn előrenyomulni. Csapataink egész napon át tartó elkeseredett harcokban a Pandebeek két oldalán visszavetették az ellenséget Pölkapelleban és innen délre fekvő állásainkat délelőtt és friss erőkkel este ujból eredménytelenül támadták meg.

Az ellenség erős nyomást fejtett ki Passchendaelera. Az angoloknak előterünk egy keskeny földsávjával kellett itt is megelégedniök. A helység birtokunkban van.

Sonnebekétől keletre összeomlottak az ellenség támadásai. Gheluveltnél is meghiusult egy erős előretörés.

Az ellenség sulyos véres áldozatokkal megfizetett területnyeresége a két betörési helyen egészbe véve mintegy fél kilométert tesz ki. Különben mindenütt sikertelenül bocsátkozott harcba.

Az éj folyamán a tüzérségi harc tovább tartott. Ma reggel a Lys és a comines—yperni csatorna között ujra pergőtüzzé fokozódott. Beérkezett jelentések szerint eddig nem történtek uj támadások.

A német trónörökös hadcsoportja. Az Aisne arcvonal néhány szakaszán tegnap is élénk volt a harci tevékenység. A Chemin des Dames keleti részén hatásos tüzelőkészités után türingiai csapatok a Vauclere majortól északra betörtek a francia állásokba. Négyszáz méter szélességben több árokvonalat ragadtak el az ellenségtől. Számos fogoly maradt kezünkön.

Keleti harctér.

A Dünától a Drináig nem volt nagyobb harci tevékenység.

Macedóniai front.

Eltekintve a Cserna hajlásban folyt élénkebb tüzérségi tevékenységtől és a bolgárok sikeres felderitő ütközeteitől, a Dojran-tónál nincs különös esemény.

Ludendorff, első főszállásmester.

Elkészült a választójogi javaslat.

Budapest, okt. 13. (Saját tudósitónktól.) Félhivatalosan jelentik: A választójogi törvényjavaslat az indokolással együtt elkészült és mihelyt azt a miniszterek áttanulmányozták, a minisztertanács elé kerül. A választókerületek uj beosztásáról a törvényjavaslat még nem készült el s igy az arról szóló kombinációk teljesen alaptalanok.

A kath. autonomia ügyéhez.

Vettük a következő sorokat:

Tekintetes Szerkesztő Ur!

Sziveskedjék becses lapjában az alábbi helyreigazitást közre adni megtámadtatásom alkalmából: a Tiszántúl mai számában vezető helyen foglalkozik a tegnapi városi közgyülésen való szereplésemmel s oly kritika tárgyává teszi azt, melyet sem meg nem érdemeltem, de meg nem is fedi az igazságot. Személyemre vonatkozólag elég legyen annyi, hogy nemcsak igyekeztem mindenkor, de nagyra is becsültem más vallásu s igy katholikus felebarátaim tiszteletét kiérdemelni, mert erre nem kizárólag személyemet, hanem állásomat is megtisztelve láttam, ami egy lelkésznek, különösen kinek hivei közül igen sokan vegyes házasságban élnek — éppen nem lehet közömbös. S ezt a tiszteletet tegnapi felszólalásommal nem veszthettem el — s itt térek röviden az igazságra — mert hisz én nem azt mondtam, hogy vegyék le a kath. autonomia kérdését a napirendről, mit azt nekem a lap imputálja, hanem hogy *adják vissza a tanácsnak alaposabb, körültekintőbb, az ügyhöz méltóbb javaslattétel végett.* Mert nemcsak a kath. autonomiáról van szó, melyel szemben én nem foglaltam állást felszólalásomban, sőt meg is szavaztam azt nemcsak általános liberális, hanem a kath. egyház ebbeli fennálló jogának tiszteletben tartása szempontjából is. Ámde ugyanakkor, midőn rámutattam az 1848. XX. törvénycikk végre valahára nemcsak királyi és kormányi beigérésére, hanem teljes végrehajtására, melyből maga az autonomia is sarjadzik s melyből nem csak a katholikus testvérek, hanem a többi felekezetek egyházi és iskolai nagy és megosztott kötelességeinek nyugodt, biztos teljesitése és fejlődése függ — melynek végrehajtását az *autonómiával együtt kértem sürgetni*: hát ez a komolyság hiánya? ez a kellemetlen hangnem? ez a felekezeti türelmetlenség — mivel b. lapja megvádol engemet? Nem őszintébb, nemesebb, az ügyhöz méltóbb és szeretetteljesebb és önzetlenebb lett volna a kettőnek — az 1848. XX. s ezzel kapcsolatban autonomia sürgetése? Mert csak nem gondolja egy komoly ember sem, hogy az autonomia végrehajtásával s az u. n. alsó papság helyzetének javitásával végre van hajtva az 1848. XX? A katholikus egyházra nézve igen, de nem a többi egyházra, a törvény pedig nem csak a katholikusokról szól! Ezért kértem én visszaadni a tanácsnak a kérdést, hogy az ügyhöz méltóbb, még ha a soproni átirattól eltérő is, de mindnyájunkra igazságos javaslattal álljon elő.

Csak ennyit kivántam méltatlan megtámadtatásom tisztázására felhozni.

Kiváló tisztelettel
Materny Imre,
ev. lelkész

Materny Imre lelkész ur soraihoz a következőket jegyezzük meg:

Mindenesetre megnyugvással vesszük tudomásul a nagytiszteletü ur kijelentését, a mely katholikus polgártársaival szemben való testvéri érzületet és a harmónia ápolására irányuló szándékát dokumentálja. Eddig is ugy ismertük őt, mint a ki az ellentéteket kerüli s igaz örömünkre fog szolgálni, ha a jövőben is csak a megértés, a szeretet utján működik, a hol velünk mindig találkozni fog.

Sajnos azonban, mikor Materny ur az autonómiára vonatkozó javaslatot vissza akarta adatni a tanácsnak, akkor ellentétbe került nem csak a katholikus, hanem általában a keresztény polgárság meggyőződésével. Mi lett volna ugyanis „az ügyhöz méltóbb" javaslattétel, mint a mit a tanács javasolt, hogy t. i. Sopronmegye átirata értelmében irjon fel Nagyvárad városa is? Ennél *többet* a nagytiszteletü ur sem javasolhatna, ha akár milyen *méltóbb* javalatot is akarna előterjeszteni, mint a hogy 70 év alatt előkészitették: ha a tanács egy hónap mulva hozta volna a közgyülés elé, akkor sem javasolhatott volna egy havi ujabb tanulmányozás után mást és többet. Mit érhetett volna el a halasztás?

Beszéljünk egyenesen, kerülgetés nélkül. A katholikus autonómia ügye megérett a megvalósitásra, tehát meg kell csinálni s minden halogatás csak árthat az ügynek. A nagytiszteletü ur halogatási inditványa végeredményben ugyanazt érte volna el, mint Gróss Menyhérté: levenni a mostani közgyülés napirendjéről ezt az eminens nemzeti és katholikus ügyet. Köszönjük, nem kérünk belőle semmiféle indokolással. Semmi kedvünk sincs várni az autonómiára. *Követeljük* a *megvalósitását* s a ki halogatni akarja, az megint csak az elaltatás felé tereli az ügyet.

Különösen szerencsétlen gondolat a kath. autonómia kapcsolatba hozatala az 1848. XX. törvénycikkel. Ennek 3. §a ugyanis — mert nemde erre méltóztatik célozni? — nemcsak azt mondja, hogy a bevett felekezetek egyházi és iskolai szükségleteit az állam fedezze, hanem azt is, hogy a minisztérium „az illető felekezetek meghallgatásával" terjesszen elő erre vonatkozólag kimeritő törvényjavaslatot. Tehát tessék előbb tárgyalni a felekezetekkel, aztán javaslatot késziteni, ujra tárgyalni — ki tudja, mennyi idő kell mindehhez? Miért várjon erre az autonómia, mely már elő van készitve, le van tárgyalva, a javaslat meg van szövegezve, csak az országgyülés elé kell terjeszteni? *Nem várunk!* Hetven évi várakozás elég volt, semmiféle mesterkélt és csak halogató junktimra szükség nincs.

Más a kath. autonomia megvalósitása és más az 1848. XX. t. c. Ne zavarjunk össze együvé nem tartozó dolgokat, mert akkor sohasem jutunk célhoz. Az 1848. XX. t. c. egészen más lapra tartozik s arról épen a protestáns autonómia szempontjából nagyon sokat lehet és kell vitatkozni, mielőtt kidobja valaki a jelszót: végrehajtani! Nagyon veszélyes végrehajtás — executio lehet abból!

Elhisszük, ha mondja, hogy a nagytiszteletü ur szándéka jó volt, de inditványa bizony nem volt szerencsés s nem szolgálta a békét. Hisszük, ez csak kivételesen, véletlenül esett igy s a jövőben ismét az együttműködésnek azt a szép elvét fogja a nagytiszteletü ur is követni, a mely mellett bevezető soraiban olyan szép vallomást tesz.

Pert vesztett a város a villamossal szemben.

Ezerkilencszázhatban lépett életbe a város és a villamosvasut r.-t. között kötött területhasználati szerződés, amelynek tárgyalása hónapokon át tartott. Ennek a nagy gonddal megszerkesztett szerződésnek egy pontjáról kiderült, — amely rendesen kiderül olyan szerződésről, amit sok jogászból álló bizottság fabrikál —, hogy az nem szabatos, a teljesitendő kötelezettségek körülirása hiányos, de ami belőle kivehető, az a törvényszéki itélet szerint végrehajtatott.

A területhasználati szerződés 19. szakaszának 2-ik bekezdése azt rendeli, hogy a villamosvasut köteles a vasuti pályatestet tisztán tartani. Tiz év elmulik, mire a város főmérnöke, *Kőszeghy* József a felügyelőbizottsághoz jelentést tesz, hogy a vasut nem teljesitette a szerződés ezen kikötését, helyette a város takarittatott, tehát fizessen a vasut 34000 koronát a villamosvasuti pályatest tisztántartása s hóeltakaritás cimen. A bizottság ezt kiadta a főügyésznek, aki a vasutat felszólitotta fizetésre s mikor ez a teljesitést megtagadta, Thury László dr főügyész a tanács rendeletére beperelte a villamosvasut részvénytársaságot.

A pert tegnap tárgyalta a királyi törvényszéknek *Kérchy* Péter elnöklésével itélkező tanácsa, amelynek tagjai voltak: Révész Gusztáv dr, Virányi Lajos dr, jegyzője ifj. Niszalovszky Endre dr. — A villamost Wawrek Kálmán dr ügyész képviselte.

A bizonyitás felvétele után a törvényszék 28 tanut hallgatott ki, ismertette az iratokat. Thury László dr a követelés jogosságát vitatta, Wawrek Kálmán dr ezt tagadta.

A biróság Nagyvárad várost *elutasitotta azon keresetével*, hogy a vasuti pályatest tisztántartása, takaritása és hóelhordás cimén a városi villamosvasut az egész terület arányában kiszámitott 34000 koronát tevő kiadást Nagyvárad városának megtéritsen. — Kötelezte a várost a perköltségek fizetésére.

Ez itélet indokai: a területhasználati szerződés 19. §. 1. bekezdése világosan rendelkezik arról, hogy alperes Nagyvárad város területén keresztülhaladó villamos vas

Női kabátok
Leány kabátok
Gyermek kabátok
Velour kalapok
!
Ruhaszövetek, mosókelmék, selymek, bársonyok,
fehérneműek, szőrmék, blousok, harisnyák, kötények,
szőnyegek és függönyök! Uri- és női divatcikkek!
CZILLÉR IMRE nagyáruházában.

uti pályatestet tisztántartani köteles s télen a havat elhordatja. A biróság ugy találta, hogy ez a pont nem tartalmaz intézkedést a *szemét eltakaritásáról*. Hogy a *tisztántartás* minő mértékü legyen, nem határozta meg a szerződés, tehát olyan módon kellett eszközölni, mint a város tisztántartotta egyéb területeit.

Tanuk vallomásával teljesen beigazolta alperes, hogy 10—12 tisztogató munkást tartott és fizetett (ispitáló emberek), akikkel a *tisztántartásra vonatkozó kötelezettségeit a vasut teljes mértékben teljesitette.*

A tanuk vallomásával, különösen *Komlóssy* József tanácsos vallomásával igazolta alperes, hogy télen a havat a vasuti pályatestről eltakaritatta, s megállapitotta a biróság, hogy azt — kivéve a Kolozsvári utcain egyes részeket *el is szállitatta,* tehát tisztogatási kötelezettségének egészben, hótakaritási és elhordási kötelezettségének jórészben eleget tett és hogy utcaseprőinek számához viszonyitva ezekre a munkálatokra elegendő volt.

A biróság tekintetbe vette azt a sajátságos körülményt, hogy a város az üzembehelyezés évétől *1906 tól egész 1916 ig nem szólalt fel, elfogadta azt, hogy a vasut szerződési kötelezettségeit teljesitette,* most tehát utólag nem követelhet jogosan költség cimén 34000 koronát.

Ezek után nem indokolatlan az a kérdésünk, hogy mire volt jó ez a per s miért kellett megindítani?

Elfajult állapotok a villamoson.

—

Rendetlen a közönség.

A villamos személyforgalom rendkivül megnövekedett a nagyváradi városi vasut vonalain. Minden kocsi zsufolva közlekedik. Naponta, alig pár órát kivéve, tömve vannak a kocsik, annyira, hogy igazán szerencse, hogy nem történnek gyakori szerencsétlenségek.

Nem egyszer, különösen vonatérkezések idején, a Rákóczi uti vonalon 50—54 utast találunk összezsufolva, holott összesen 39 utas van előirva. A lépcsők is tömve vannak s ugy néz ki egy egy kocsi, mintha a feljáróknál oda volnának az emberek akasztva. Éppen igy van a velencei vonalon a déli órákban közlekedő kocsiknál.

Ebből azután azon kellemetlenségek állanak elő, hogy a megállóknál nem birnak az utasok keresztüljutni a tömegen s leszállani. Ezért a megállóknál hosszabb ideig kell a kocsiknak vesztegelni. De károsodás származik ebből a vasuttársaságra is, mert a tulzsufoltság miatt a kalauznőknek nincs kellő mozgási szabadságuk és igy nem birván a jegyeket elég gyorsan kiszolgálni, sokan jegy nélkül utaznak.

Az utóbbi időben 12—15 éves kereskedő inasok, s más gyerkőcök valóságos sportot csinálnak abból, hogy a tulzsufolt kocsikra felugrálnak egy-két állomás közre, sőt még a kocsi hátuljára is.

Továbbá aki figyelemmel kiséri a villamoskocsikon történő dolgokat, tapasztalhatja hogy az utóbbi időben az utasok egy része inkább kint szorong a perronon, mintsem bemenjen a kocsiba, dacára, hogy abban volna hely. Sőt, most már a nők is erősen ragaszkodnak a perronon való utazáshoz. Sokszor megesik, hogy amig a perronon 10—12 utas van, a kocsiban alig ülnek 3—4 en.

Ennek a rendetlen szokásnak is az a hátránya, hogy az egyes megállóknál várakozó utasok csak sok nehézség és kellemetlen tumultus után tudnak csak bejutni a kocsikba.

Mindezeknek a visszás állapotoknak a megszüntetésére a kalauznők gyengék, nem tudnak elég erélyesen fellépni. Ha erélyesebben felszólalnak, mindjárt kész a panasz, hogy gorombák, ha a legilledelmesebb hangon szólalnak is fel.

Némelyik fiatal tacskó pedig a legdurvább szavakkal inzultálja a védtelen kalauznőt. Pár nappal ezelőtt megtörtént az is, hogy egy vásott iskolai tanuló, akit a kalauznő felszólitott, hogy foglaljon a kocsiban helyet, a neveletlen süvölvény durva szitokkal felelt, sőt a kezében levő hegyes ceruzát belevágta a kalauznő kezébe s véresre sebezte annak kezefejét.

Ezeken a türhetetlen állapotokon segiteni kell s mindezt el kell követni a rend fentartására sok minden egyéb mellett azért is, hogy az idegenek ne illethessék Nagyváradot olyan lekicsinylő és sértő megjegyzéssel, mint azt a napokban is hallottuk.

A Vörös-Kereszt háborus-délutánja.

Dr *Fráter* Imre tegnap értekezletet hivott össze a városháza bizottsági termébe, melynek tárgya volt a Vörös Kereszt háborus délutánjának megbeszélése. Az értekezleten dr Fráter Imre főorvos elnökölt. Az értekezleten részt vettek:

Obrincsák István ezredes, Németh István, Sas Ede, Fehér Dezső, dr Papp Károly, dr Frankó József, dr Debreczeny Lajos, dr Fráter Iván és a város jótékony egyleteinek vezetői közül: Pallay Lajosné, Des Escherolles Kruspér Sándorné, Rimler Károlyné, Nagy Ödönné, Eleméry Ferencné, Márkus Lászlóné, Muresán Valérné, Rechtné Bauer Zsófia, Horváth Árpádné, Wiener Jánosné, dr Mihelffy Lajosné, Fehér Dezsőné, Szabó Gusztávné, dr Frankó Józsefné, Meluch Lajosné, Buttyka Lajosné, Szentléleky Kálmánné, Schütz Albertné, Lázár Mártonné, dr Kotsó Jenőné. Farkas Etelka, Kazinczy Mariska, Papp Klári, Városi Erzsi.

Az értekezletet dr Fráter Imre nyitotta meg s jelezte, hogy a Vörös Kereszt ujra megkezdi háborus délutánjait, melyek három év alatt annyiszor összehozták a nagyváradi társaságot. Ebben a vállalkozásban az összes jótékony egyletek támogatására számit a Vörös Kereszt s viszont szivesen támogat minden jótékony egyletet.

A Vörös Kereszt — mint a mult idényben is — minden hónapban rendez egy háborus délutánt a vármegyeháza nagytermében, mindenkor délután 5 órakor uzsonnával egybekötve. A Vörös Kereszt ujra Noromeszky cukrászt fogja megbizni az uzsonnák elkészitésével, aki eddig is minden bizalomra érdemesnek mutatkozott. Felhivta az értekezletet, hogy az uzsonna felszolgálásának módozataihoz szóljanak hozzá.

Élénk vita fejlődött ki azután a felett, hogy a háborus délutánokat felteritéssel tartsák-e, vagy előbb adják e az estély művészi részét s azután szolgálják-e fel a theát, vagy megforditva.

A felszólalókat az a cél vezette, hogy a háborus délutánoknak megtartsák kellemes összejövetel jellegét, de egyuttal biztositsák azt is, hogy az előadókat semmi sem zavarja s igy a művészi rész élvezete is zavartalan legyen. Végül szavazás döntött s az értekezlet elhatározta, hogy a közönség teritett asztalok mellett foglal helyet s a háborus délutánok a thea felszolgálásával veszik kezdetüket. Ezután veszi kezdetét a művészi program, de az előadás alatt a felszolgálás szünetel, az ajtók zárva lesznek. A szünetek alatt elég idő lesz ismét az uzsonna felszolgálására.

A program ugyanis rendesen 5 számból fog állni s igy már ez is lehetővé teszi a hosszabb szünetek tartását, melyek alatt a társaság tagjai megtalálhatják egy családias összejövetel szórakozását.

Minden hónap egy vasárnap délutánján tartanak háborus délutánt, melyen a katonazenekar is közreműködik, esetleg cigányzene lesz, ha ugy a 70-esek, mint a 4 es honvédek zenekara akadályozva lenne.

Az első háborus délután *október 21 én, vasárnap lesz.* A program már kész. Sas Ede prológot ir, melyet Sas Piroska ad elő. Nagy Ferenc főhadnagy hegedüművész egy zeneszámmal szerepel. Papp Klári énekel. Juhász János főhadnagy, akit már többször ünnepelt Nagyvárad közönsége gyönyörü baritonjáért, énekszámokat ad elő.

A helyárakat 3 koronában határozta meg az értekezlet.

Dr *Fráter* Imre bejelentette még, hogy a Vörös-Kereszt nagyszabásu Szilveszterestét rendez, melyre valószinüleg lejönnek a 4-es honvédek frontkabaréjának művészei is. A fekete Sas részvénytársaság már ingyen felajánlotta erre az estére a Fekete Sas nagytermét.

A rendezőség mindent megtesz, hogy a háborus délutánok sikere biztositva legyen.

Megint hazajött egy meghalt ember.

Landauer Jakab bádogos Nagyváradon a mozgósitáskor bevonult katonának s levitték Szerbiába, ahonnan sokáig rendesen értesitette feleségét hogylétéről. Egyszer elhallgatott s Landauerné tudakozódására azt a választ kapta, hogy férje elesett.

Özvegy Landauerné ezután gyermekével Érmihályfalvára költözött s nehéz küzdelmet vivott az élettel és a sorssal. Nemrég egy szőlőre alkudott, amelyet Vásárhelyi Mózestől akart megvásárolni, azonban az árvaszék beleegyezése volt szükséges a kiskoruak részéről s igy a vételügylet halasztódott.

Most az a hir érkezett az eladóhoz, hogy Landauer Jakab bádogos él, megérkezett haza, Érmihályfalvára Oroszországból, mint csererokkant. Se keze, se lába. De nincs is szükség árvaszékre, mert most már ő vásárol a gyermekei részére s a felesége letette az özvegyi cimet.

Bognár-kerékgyártó felvétetik az esztári gazdaságba. Ajánlatok Inose Lipót Nagyvárad cimre küldendők.

Az Adria kenyérgyár ostroma.

Háboru a nagyváradi fronton. — Rendőrség őrzi a kenyérgyárat és a zárgondnokát.

Megirtuk a napokban, hogy az Adria kenyérgyárat megvásárolta Róth Sámuelné egy hadbavonult felesége Moskovits Adolf és fiai cégtől 120 ezer koronáért, amelybe beszámitották az ingatlant terhelő 25,000 korona terhet is.

Az adásvételről ideiglenes szerződést kötöttek 8 nap mulva, mikor a végleges szerződés megkötésére, egyszersmind a vételárnak a 25 ezer korona levonásával való fizetésére került volna a sor, a Moskovits cég azzal állott elő, hogy a 25 ezer koronán kivül még van 98 ezer korona adóssága van az Adria kenyérgyár r. t.-nak.

Róth Sámuelné természetesen ezt az adósságot nem akceptálta s igy perre került a sor, amelynek következményeképen a biróság kimondotta az Adria kenyérgyárnak zár alá vételét és zárgondnokul Markovits Hermant nevezte ki.

A cég beltagja: ifj. Moskovits Mór a zárlatnak a felfüggesztését kérte azon a cimen, hogy Markovits Herman elfoglaltsága mellett nem ér reá a gyár ügyeivel foglalkozni.

A biróság tegnap döntött a felterjesztés felett s Markovitsot meghagyta zárgondnoki állásában.

Tegnap délután aztán szenzációs fordulat állott be az ügyben. Délután izgatott női hang fordult telefonon *Jánossy Gyula* tb rendőrfőkapitányhoz:

— Jöjjenek kérem azonnal, egy kocsi van itt tele emberekkel és be akar törni az Adria kenyérgyárba!

Az történt ugyanis, hogy Markovits Hermann zárgondnok tegnap munkásokat vett magához, hogy a Szacsvay utca 48. szám alatt levő kenyérgyárban megkezdje a nappali üzemet. Hozzá is fogtak a dologhoz s rendben történt volna minden, azonban délután 3 órakor váratlanul megjelent a gyár előtt egy kocsi, rajta a Moskovits Adolf és fiai gyár hivatalnokai és munkásai. Ez utóbbiak tagbaszakadt, marcona emberek, olyanok egytől-egyig, mint akik támadásra készülnek.

A Moskovits gyár hivatalnokai erélyes hangon felszólitották Markovits Hermannt és munkásait, hogy hagyják el a gyárhelyiséget, mert ők vonulnak be, dolgozni akarnak. Markovits szintén erélyesen kijelentette, hogy a felszólitásnak nem engednek, ő a zárgondnok, erről birói végzése van, a gyárban csak ő dolgozhat.

Erre aztán kitört a ribillió. A Moskovits cég emberei berontottak a gyárba és közre fogva annak embereit, formálisan kezdték azokat a helyiségből kidobálni. A Markovits emberei sem hagyták magukat, hanem szembeszállottak és parázs verekedés támadt az „Adria“ frontján.

Moskovits hivatalnokai közben dörgedelmesen kijelentették, hogy:

— Meg van semmisitve minden, el van intézve minden, a gyárban mi vagyunk az urak!

Markovits erélyesen visszakiáltotta a követelődzőknek:

— Nem veszem tudomásul, a zárgondnok én vagyok!

A verekedés, pofozkodás tovább folyt, a Moskovits gyár munkásai különös temperamentummal folytatták az ostromot.

Közben telefonon értesitették a rendőrséget, ahonnan előbb *Vadász József* tb. rendőrkapitány vonult ki 4 rendőrrel, majd maga *Jánossy* Gyula tb. főkapitány, aki nem avatkozott be a dolog magánjogi részébe, csupán a verekedőket választotta szét és eltávolittatta a Moskovits munkásait. A gyárhelyiség ajtajait lepecsételték s egy rendőrt hagytak kint, aki az ellenfelek között a rend fentartására volt hivatva.

A Moskovits munkásai és hivatalnokai azonban a rendőri beavatkozás ellenére sem akartak tágitani s két izben megkisérelték a zár feltörését.

Időközben az ellenfelek ügyvédjei utján megindultak a tárgyalások, azonban a két fél emberei a frontot egész késő estig megszállva tartották. Este 7 órakor még az a helyzet, hogy belül a gyár irodájában Markovits Hermann az ur, kivül pedig az ellenfél emberei állhatatosan tartják a frontot.

A rendőr őrszem a rendre őrködik s csititja a Moskovits munkásait, akik mindenáron dolgozni akartak az éjszaka folyamán.

Szóval a helyzet igy áll: extra dominia — intra dominiem.

Csinos kis háboru a nagyváradi fronton!

HIREK

VERSEK.

Irta: *Leel-Őssy Albert.*

Párjavesztettek dala.

Ki mondja meg: merre keresselek?
Hol szállott el az áldott, jó lelked?
Hol van a sir, melyben hamvad pihen? . . .
Nem tudja más, csak az egy jó Isten.

Ha tudnám, hogy hol vagy eltemetve,
Volna a hely akármilyen messze,
Elmennék a világ végére is,
Felkeresném a sirodat mégis.

Felkeresném a sirodat mégis —
Nem bánnám, ha mindjárt meghalnék is:
Csak egy könnyet ejthetnék sirodra
S temetnének engemet is oda!

Tábori őrsön.

Az éj sötét árnya
Borult a világra,
Egy csillag se ragyog fent az égen;
A tábor alhatik
Nyugodtan hajnalig,
Csak én vagyok tán egyedül ébren.

Zöld erdő zúgása,
Vadgalamb búgása
Andalitja ábrándozó lelkem;
Itt is rád gondolok,
Kiért szivem dobog —
Rád gondolok, édes egyetlenem!

Erdő zúgásában,
Galamb búgásában
Sóhajtásod, zokogásod hallom . . .
Ne sirj, drága kincsem,
Megsegit az Isten
S enyém leszel édes kis angyalom!

Éjjel a fronton.

Ha ráborul az éj fátyla a földre,
Csak néha szól egy egy ágyu a csöndbe . . .
Lövészárok rejtekében,
  Földalatti tanyákon,
A hősöket meg meglepi
  Tündérszárnyon az Álom.

Mindnek otthon jár álmában az esze,
Szeretteit csókolgatva, ölelve . . .
S mikor fátylát mosolyogva
  Szétlebbenti a hajnal:
Ébredeznek hazaküldött,
  Hazavágyó sóhajjal.

Valakije mindeniknek van itthon,
Kiért éjjel fájó könnyet ejt titkon;
De ha reggel a harc ujul:
  Kővé válik a szive,
S a honvédek hős tettének
  Száll a hire messzire.

---

* **Magyarok nagyasszonya.** A Magyarok Nagyasszonyának ünnepét üli ma a katholikus Magyarország. — Régi, nagy Patronának ünnepe van ma, a Nagyasszonyé, akinek glóriás fejét a magyar szent korona ékiti. Ezer év ezer veszélye között tartotta fenn a Szűz Anya ezt az országot s ki hallotta azt, hogy Nagyasszonyunk egy kérést is meghallgatatlanu hagyott volna? Ujra felhangzik ma az ősi magyar ima: „Mennyei trónodról, csillagos lakodból tekints a magyarra!“

A székesegyházban és az összes plébániai templomokban ünnepi mise lesz ma délelőtt 9 órakor az ünnep alkalmából.

* **Vasárnap a templomokban** Holnap, vasárnap a székesegyházban és a plebánia templomokban az isteni tiszteletek a következő sorrendben tartatnak: A székesegyházban reggel 7 órakor szentbeszéd és szentmise, délelőtt 9 órakor ünnepélyes szentmise, délelőtt negyed 12 órakor csendesmise; délután 3 órakor vecsernye, — a *várad-olaszi* plebánia templomban: reggel 7 órakor, 8 órakor szentmise, délelőtt 9 órakor ünnepélyes szentmise és szentbeszéd, délelőtt fél 12 órakor szentmise; délután 3 órakor litánia, este fél 7 órakor szentbeszéd és háborus ájtatosság — a *Szent László* templomban: reggel 7 órakor csendesmise, délelőtt 9 órakor szentbeszéd és ünnepi szentmise; 11 órakor szentmise; — délután 3 órakor litánia, este 6 órakor háborus ájtatosság; — a *várad velencei* plebánia templomban: reggel 7 órakor szentmise, reggel 9 órakor ünnepi szentmise és szentbeszéd; este 6 órakor prédikáció és háborus ájtatosság. — *A kapucinus atyák* templomában: reggel 7 órakor csendesmise, délelőtt 10 órakor énekes mise, délután 4 órakor litánia és szentbeszéd.

* **A főrendiház ülést tart.** Budapesti tudósitónk jelenti: A főrendiház október 18 án délelőtt 11 órakor ülést tart.

* **Wekerle a királynál.** Budapesti tudósítónk jelenti: A Magyar Tudósító hiradása szerint Wekerle miniszterelnök a parlament megnyitásával kapcsolatos ügyekről tett jelentést a királynak. Estére a miniszterelnök visszautazott Budapestre.

* **A főispán elutazott.** *Ember* Géza főispán Budapestre utazott városi ügyekben.

* **Ma kezdődnek a népszövetségi mozielőadások.** A Kath. Népszövetség ma délután 5 órakor tartja első mozielőadását a Kath. Kör Szent-László termében. A Népszövetség eddigi előadásai mindig nagy vonzerőt gyakoroltak a közönségre, melyen kitűnően szórakoztak ugy a felnőttek, mint a gyermeksereg is. A népszövetségi vetítő esték szórakoztatók és tanulságosak, de minden esetben érdekesek és változatosak. Ennek köszönhetik nagy népszerűségüket. A rendezőség most folytat tárgyalásokat arra vonatkozólag, hogy a magyar klasszikusok kitűnő művészek filmfelvételeit bemutassa a Népszövetség tagjainak. A most kezdődő idényben az előadások kezdete most is délután 5 órakor lesz. A belépti jegyek ára népszövetségi és kath. köri tagoknak 30 fillér, vendégjegyek ára 50 fillér. A mai műsor a következő:

Sascha háborus hiradó.
Duci bácsi vigasztalója. (Humoros.)
Jancsi és Margit. (Természet után, színes, látványos kép.)
Négylábu hős. (Slágerkép)

A tavalyi rendezőség tagjai szíveskedjenek 4 órakor a Kath. Körben megjelenni.

* **A moldvai magyarok.** Sopronból jelentik, hogy Sopronvármegye legutóbbi közgyűlésén tárgyalta Wolf Lipót kismartoni bornagykereskedő következő inditványát:

Határozza el a törvényhatósági közgyűlés, hogy megkeresi a magas kormányt, miszerint megfelelő módon gondoskodjék arról, hogy a Moldvában és Besszarábiában élő magyarok hitéletükben a magyar nyelvet használhassák és iskolaztatásukat magyar nyelven nyerjék.

Az inditvány megokolása kifejti, hogy mialatt a nemzeti létünk ellenségei a világot évek óta telebarsogják azokkal a valóságnak meg nem felelő állitásokkal, hogy mi az itt élő nemzetiségeket elnyomjuk, addig mi hallgatólag tűrtük, hogy a közel Keleten véreink ezrei, akik mostani lakóhelyeiken már évszázadok óta élnek, iskoláikban és egyházaikban a maguk anyanyelvét nem használhatják. Mivel, hála katonáink hősiességének, már nincs messze az idő, amely nekünk a békét meghozza, itt az ideje, hogy az országon kivül lakó véreinkről megemlékezzünk és gondoskodjunk arról, hogy azok a magyar nemzetnek megmaradjanak.

A közgyűlés egyhangu lelkesedéssel elfogadta az inditványt.

* **Almát árul a város.** Tudatom a város közönségével, hogy az eddigi árusító helyeken kivül Kossuth Lajos utca (Kugler és Andrényi házban) levő alma raktárban I. osztályu fajalma kilogrammonként 2 K. 40 fill., a II. rendü alma 1 koronáért vásárolható. A vásárlás vasár és ünnepnapokat kivéve, mindennap délután 3—5 óráig eszközölhető. Nagyvárad, 1917 október 13-án Lukács Ödön polgármesterhelyettes.

* **Adomány az Erzsébet-árvaháznak.** A biharmegyei Erzsébet leányárvaház javára Reichard Dezső 10 koronát adományozott.

* **Vetitőelőadás a Kath Körben.** Kedden, október 16-án rendkivül érdekes vetitőelőadás lesz a nagyváradi Katholikus Körben. Dr *Némethy* Gyula tb. kanonok, a kiváló esztétikus tart előadást Madách: Ember tragédiájáról. Az előadás keretében bemutatja vetitett képekben *Zichy* Mihálynak az örök becsü tragédiához alkotott remek rajzait. A nagyérdekü előadás délután 5 órakor kezdődik.

* **Tisza István Budapesten.** Budapesti tudósítónk jelenti: Gróf Tisza István ezredes a frontról holnap reggel érkezik Budapestre.

* **Mezőssy miniszter ellopott aktatáskája.** Budapestről jelentik: A 8 Órai Ujság irja: Mezőssy minisztert autó szállította Baross-utcai lakására. Mikor a miniszter leszállt, aktatáskáját az autón hagyta s utasította a soffőrt, hogy másnap reggel 9 órakor jöjjön érte s hozza magával a táskát is. A soffőr még az éj folyamán jelentette a miniszternek, hogy az aktatáskát ismeretlen tettes ellopta az autóról. Még az éjjel megindult a nyomozás a tettes ellen, melyet Sándor kapitány maga vezet. A soffőr előadása szerint az autóval baleset történt s míg a soffőr az autóval bajlódott, azalatt lopta el valaki a táskát. A rendőrség azonban kinyomozta, hogy a soffőr nem mondott igazat, mert baleset nem történt. A soffőr betért egy korcsmába iddogálni s azalatt őrizetlen hagyta az autót, akkor történt a lopás. A lopást azzal hozzák összefüggésbe, hogy az aktatáskában Mezőssy ismert ügyével összefüggő titkok lehettek.

* **Tanárok és tanitók figyelmébe.** A tárlat és szakkiállitás összeállitásával megbizott tanitók ma, vasárnap délután 3 órakor szíveskedjenek a Széles utcai községi fiuiskolában tartandó értekezleten megjelenni. Intéző bizottság.

* **A Városi Tisztviselők és Tanitók Szövetkezetének** üzlethelyisége f. hó 18-án, csütörtökön megnyilik, ahol is a tagok a táblán kifüggesztett sorrendben fogják megkapni összes élelmiszerszükségleteiket. Felkérem ennélfogva szövetkezetünk minden tagját, hogy tagsági könyvecskéiket mielőbb és részjegyeiket nálam (Város könyvtár, Rimanóczy u. 5) kiváltani szíveskedjenek, mivel az élelmiszerek kiadását csak a tagsági könyvecske felmutatása és a város részéről kibocsájtott élelmiszerjegyek ellenében eszközöljük. *Bodnár János*, igazgató.

* **Gyümölcstartalmu árumintákat nem lehet a táborba küldeni.** A hadseregfőparancsnokság közlése szerint ujabban árumintaküldemények gyümölcstartalommal kerülnek feladásra. Az ily küldemények tartalma legtöbbször teljesen megromlott állapotban érkezik meg a tábori postákhoz, a burkolat is teljesen átnedvesedik és szétrongyolódik, ugy hogy a cimirat olvashatatlanná válik. Minthogy az ily küldemények teljesen kárbavesznek és használhatatlanná válnak a postahivatalok jövőben csak oly gyümölcstartalmu árumintákat fogadnak el feladásra, a melyek romlásnak egyáltalán nincsenek kitéve (például dió, mogyoró)

* **Portási, éjjeli őri, munkafelügyelői** vagy ehhez hasonló állást keres 21 éves rokkant katona. Munkaadók cimüket a 4. honvéd pótzászlóalj segédtiszti irodájával (Telefon 342) szíveskedjenek közölni.

* **Térzene a honvédszobornál.** Ma délelőtt fél 11 órakor lesz az Isonzo Őre szobor körül az ujvárosi községi polg. leányiskola ünnepélye. Mivel *Ember Géza* főispánnak sürgős ügyekben el kellett utaznia, az ő képviseletében *Lukács Ödön* főjegyző fogja átadni *Beleznay Antalné* igazgatónőnek az iskola díszes lemezét és diplomáját. A műsor után a honvédzenekar Scharf karnagy vezetése alatt térzenét ad. A műsor a következő: Himnusz. Lengyel Klári ünnepi beszéde; Bleyer Mária (szaval): Holt vitézek álma; Pásztor Ilona (szaval): Anyuskám édes . . . Énekkar: Isonzó Őre; Stolcz Olga (szaval): Szómadások; Radó Magda (szaval): Katonák családja. Énekkar: Szózat. Katonazene.

* **Zöldség és főzelék szállitása.** A m. kir. minisztériumnak a zöldség főzelék és gyümölcs forgalombahozatala tárgyában kiadott 2400—1917. M. E. sz. és 2736—917. M. E. sz. rendelete kiegészitéséről a 3686—1917. M. E. sz. rendelet alapján a következőket teszem közhirré: Az országos közélelmezési hivatalt vezető m. kir. miniszter által a 2400—1917. M. E. sz. rendelet alapján meghatározott, vagy ezután meghatározandó fajtáju és mennyiségü nyers, vagy feldolgozott conservált zöldségnek, főzelékféléknek és gyümölcsnek vasuton, hajón, vagy gépkocsin történő szállitásához az emlitett rendelet értelmében szükséges szállitási igazolványt a jelen rendelet hatálybaléptétől kezdve az országos zöldség, főzelék és gyümölcsforgalmi R. T. igazgatósága, vagy ennek erre felhatalmazott kerületi megbizottai szolgáltatják ki és azt tőlük kell kérni. A 4551—1915 M. E. sz. rendeletben emlitett közigazgatási hatóságok ilyen célra igazolványt a jelen rendelet hatálybaléptétől kezdve nem állithatnak ki. A jelen rendelet hatálybaléptéig kiállitott igazolványok hatályukat megtartják. Nagyvárad, 1917 október hó 13-án. Lukács Ödön polgármesterhelyettes.

* **Zanella Richárd vagyonának elkobzása.** Budapesti tudósítónk jelenti: A budapesti büntető törvényszék Zanella Richárd irredentista volt képviselő bárhol található összes vagyonának elkobzását mondotta ki hazaárulás miatt.

* **Vázsonyi távozni akar.** Az Est irja: Vázsonyi Vilmos, aki görcsösen ragaszkodott miniszteri állásához, ma már Wekerle előtt sem titkolja, hogy távozni akar. Ehhez az elhatározásához hozzájárult az, hogy Grecsák Károly igazságügyminiszter nem törődve azzal a megállapodással melyet még Esterházy miniszterelnök kötött Vázsonyival, s melyet Wekerle és Vázsonyi megegyezése megerősitett, hogy mihelyt Vázsonyi befejezi a választójogi reform javaslatot, ujra elfoglalja az igazságügyminiszteri széket, Grecsák most már ugy elhelyezkedett ebben a székben, mintha attól megválni nem akarna s azonositotta magát a Vázsonyit támadó körökkel. Erre közölte Vázsonyi Wekerlével, hogy távozni akar. Wekerle nem akarja megengedni Vázsonyi távozását s hir szerint Grecsák fog megválni a miniszteri tárcától.

* **Cipész iparosok rendkivüli közgyülése.** Felhivjuk testületünk kötelékébe tartozó összes cipész, csizmadia és más bőrfeldolgozó iparosokat, hogy f. hó 14-én, azaz vasárnap d. u. fél 4 órakor, a testület házában tartandó rendkivüli szakgyülésen okvetlenül megjelenni szíveskedjenek.

*** A városi konyhák étlapja.** Tudatom a város közönségével, hogy a Sztárevessy utcai hatósági konyha heti étlapja a következő:

Vasárnap lebbencsleves, borjupecsenye, káposztafőzelék, lekvárospatkó, hétfő husleves, főtthus, tökkáposzta, lángos, kedd burgonyaleves, töltöttpaprika, almásbéles, szerda husleves, főtthus, burgonyafőzelék, turóslaska, csütörtök tarhonyaleves, paradicsomoskáposzta, borjupecsenye, piskóta, péntek köménymagosleves, savanyutüdő, gombóccal, szilváslepény, szombat paradicsomleves, virsli, babfőzelék, tejbe dara.

A Körös utcai városi konyha heti étlapja pedig a következő: Vasárnap zöldségleves, paradicsomoskáposzta, borjusült, mákoskifli, hétfő husleves, babfőzelék, marhahus feltét, kedd daraleves, paradicsomos burgonya, felsárezelet feltéttel, szerda zöld bableves, mákoslaska, csütörtök köménymagosleves, töltöttpaprika, burgonyapogácsa, péntek burgonyaleves, savanyutüdő, darás metélt, szombat husleves, kelkáposztafőzelék, vágotthus feltéttel. Nagyvárad, 1917 október hó 14. *Lukács* Ödön, polgármesterhelyettes.

*** A galiciaiakért.** A bécsi Muskete cimű élclap egyet rug rajtunk, viszonzásul azért, mert az alkalmatlan idegeneket a belügyminiszter kiutasította. A galiciaiak most már „németek“ ké avanzsáltak s képpel ellátott szövegben:

— A németek, ha ennivalóról van szó, alkalmatlan idegenek, de jók akkor, amikor segitettek a magyar hazát megvédeni.

Hát, — hogy a Musketét idézzük — sose hallottuk, hogy a galiciaiak segitettek volna a magyar hazát megvédeni, ellenben tudunk arról igenis, hogy évtizedek óta offenzivát folytatnak ellenünk, betolakodnak, szivják vérünket s mérgezik a magyar zsidóságot. Most már elég volt belőlük!

*** A gyakornokok nem kapnak beszerzési előleget.** A belügyminiszter leiratot intézett Nagyvárad városához, amelyben tudatja, hogy 107 ezer koronát a városi tisztviselők beszerzési előlegére már kiutalt. (A város már ki is fizette). A most leküldött névsorból a miniszter a gyakornokokat törülte, mert azok nem tartoznak az 1912. évi 58. törvénycikk hatályába. Igy a háborus segélyben sem részesülő dr Fráter Kálmán, dr Csatle János és Kucserik János gyakornokok után felszámitott összesen 1200 korona beszerzési előleget a városnak vissza kell fizetnie.

*** Nyers bőrök cserzésére a polgármester engedélyt adhat.** A nyers állatbőrök forgalmát korlátozó 2042—1917 M. E. számu, valamint a 3353—1917 M. E. számu rendeletek eltiltották a nyers marha, ló és borju bőrök cserzését vagyis hogy a bőrök tulajdonosai a bőröket saját használatukra bőrben valamely bőrgyárban vagy timárnál kicserztessenek. Az idézett rendelet első szakasza azonban felhatalmazza a magyar kir. kereskedelemügyi minisztert, hogy a rendelkezések alól kivételt engedélyezzen. A kereskedelemügyi miniszter ur 61078—1917 számu rendeletében ezen fentemlitett jogát egyelőre 1917 évi december 31-éig a város polgármesterére ruházta át. Engedélyeket, részletesebb tudnivalókat a város polgármesteri hivatala ad.

Gépmunkást és kijáróleányt keres a Tiszántul azonnali belépésre. Szilágyi Dezső-utca 5.

* **Eladó** egy jó vizsla és egy kuvaszkutya. Cime megtudható a kiadóban.

Ruhák, **férfi** öltönyök, **felöltők**, festése és tisztitása. **Függöny, kézimunka, kelengye** neműek tisztitása. Fekete festés elsőrendü kivitelben.

HALTENBERGER VILMOS

kelmefestő, vegytisztitó ésgőzmosógyárában
Nagyvárad.

Gyár telefon sz. 34. Felvételi üzlet 14—69.

* **Bükk makkot** minden mennyiségben vásárolunk. Moskovits Mór és fia R t. Kolozsvári utca 62.

ZENE és MŰVÉSZET.

Ritka gyűjtemény fog megjelenni ez év karácsony idejére. A Nádor féle karácsonyi Album 19 ik kötete, a legpompásabb, a legszebb dal és zongoragyűjtemény lesz az idei karácsonyi zenemű-piacon. A magyar nótakincsek szine javát tartalmazza, a legismertebb zeneszerzőktől: Ányos, Erőss, Fráter, Kondor, Kárpáthy dr, Révffy dr és Sas dalai egytől egyig szépek, magyarosak; a kabaréirodalom és a könnyebb műfajta muzsika számottevő ujdonságainak legismertebb szerzeményei mé tán sorakoznak az album művészi értékének emeléséhez, a kiadó itt is a legjavát adja: Buday, Czeglédy, Erbé, Nádor [illegible], finom dalaiból valóságos kis zenei csokrot találunk; van még benne sok magyar bakanóta a legnépszerűbbek közül, keringők, indulók. Szalon darabok és német katonadalok egészitik ki a fényesen összeállitott gyűjtemény gazdag tartalmát. Az albumban megjelent művek nagy része ének és zongorán jelent meg s igy a hegedűsök is játszhatják. Előjegyzéseket csak november 15-ig fogad el a kiadóhivatal s ajánljuk olvasóinknak, hogy minél előbb rendeljék meg, mert a nagy papirhiányra tekintettel csak korlátolt példány számban jelenik meg s igy az előbb beérkező rendelések lesznek előbb elintézve. Az album ára fűzve 8 korona, kötve 8 70 K. Megrendelhető a kiadónál: Nádor Kálmánnál, Budapest, IV., Károly király-ut 8, vagy bármelyik helybeli könyvárusnál is megkapható.

IRODALOM.

A Népnevelési Közlöny legujabb, október 15 iki száma elevan, tartalmas szöveggel jelent meg. Mindjárt a lap élén gróf Czernin békebeszédének kapcsán a Jövő zenéje cim alatt Váraly István szerkesztő cikkes a háboru utáni békés fejlődésről. A falusi szabadtanitásról közölt cikk az erről megjelent könyv tartalmával foglalkozik. Ezután beszélgetés Téglássy kormánybiztossal cimű cikk interviewt közöl. A tanitók özvegyei és árvái érdekében megszivlelésre méltó hangon tartott cikk a tanitóknak a közélelmezési ügyosztálynál teljesitett munkáját méltatja. Érdekes apróságok, hirek, a tanitókat érdeklő rendeletek zárják be az érdekes lapot.

Uj idők. A magyar családok kedvelt szépirodalmi folyóiratának legujabb füzetében Farkas Pál kezd regényt. Elbeszéléseket irtak Herczeg Ferenc, Lakatos László, Patardi Sándor, verseket Várnai Zseni és Juhász Gyula.

SZINHÁZ.

HETI MŰSOR:

Vasárnap délután: Rip van Winkle.
Vasárnap este: Márványmenyasszony.
Hétfőn: Csárdáskirálynő.
Kedd: Hoffmann meséi.
Szerda: Tündérlaki lányok.
Csütörtök: Eva. (Uj betanulással.)
Péntek: Eva
Szombaton délután: Óh Teréz!
Szombaton este: Két róka.
Vasárnap délután: Táncosnő.
Vasárnap este: Stambul rózsája. (Bemutató előadás)

Stambul rózsája.

A közönség még be sem telt a most bemutatott Márványmenyasszony szépségeivel és a szinházi iroda máris egy uj bemutatót hirdet: a Stambul rózsáját.

Ezt a nagyszabásu, pompás zenéjü operettet már eleve nem szabad a műsorra kerülő szindarabok átlagos mértékével mérni, mert ez a remek szinpadi alkotás, a maga szenzációs hatásával arra van predestinálva, hogy sorozatos előadásokban érje meg a huszonötödik előadás jubileumát.

Ami a Stambul rózsája nagyváradi bemutatóját illeti, itt első helyen arról a káprázatosan fényes kiállitásról és pazar diszletezésről kell megemlékeznünk, amelylyel Erdélyi Miklós szinigazgató készül a Stambul rózsáját szinrehozni.

Nem csupán arról van szó, hogy a Stambul rózsája számára uj diszletek készültek, hanem ezeknek a diszleteknek a dekorativ hatása oly megkapó, keleti szineik bujasága oly elragadó, hogy a Stambul rózsáját méltán a legfényesebb kiállitásos darabok közé sorozhatjuk.

Vasárnapi előadások. Ma délután a közkedvelt Ripp van Winkle kerül szinre, este pedig a nagysikerü, eddig is zsufolt házak előtt ment Márványmenyasszony tölti be a műsort.

Hétfőn este az idei repris szereposztásával a Csárdáskirálynő kerül előadásra.

Hoffmann meséi amelynek hármas női szerepében csak a közelmultban aratott oly jelentős sikert Kovács Margit, a társulat kiváló énekművésznője, kedden este tölti be a műsort.

A Tündérlaki lányok. A vigjáték együttes egyik legszebb sikere áll küszöbön a szinház szerdai előadásával amelynek keretében a Tündérlaki lányok kerül szinre. A kitünőnek igérkező előadásban Polgár Mariska, Hevessy Mariska, H Körössi Juci, P. Pintér Margit, Bihari Ákos, Tóth Elek és Várady Lajos lépnek fel jelentős szerepekben.

URANIA mozgó-szinház

Vasárnap
A bűnjel

Az előadások vasárnap d. u. 5 órakor, hétköznap 5 órakor kezdődnek.

APOLLÓ mozgó-szinház

Vasárnap
A joharai szultán
Hétfőn
Királyom meghalok érted!

Az előadások vasárnap d. u. 5 órakor, hétköznap 6 órakor kezdődnek

Államsegélyek kifizetése.

Az államsegélyben részesülőkkel közlöm, hogy folyó évi október hó 1-től 31-ig esedékes államsegély kifizetésének végett október 15-én hétfőn a tűzoltólaktanyában jelentkezzenek délelőtt 1-től 1300-ig, délután 5501-től 6800-ig, október 16-án kedden délelőtt 1301-től 2600-ig, délután 2601-től 2800-ig és 6801-től 7800-ig. Október 17-én szerdán délelőtt 2801-től 3000-ig 3201-től 3600-ig, 4001-től 4200-ig és 7801-től 7900-ig. Délután 3001-től 3200-ig, 3601-től 4000-ig és 7901-től 8800-ig Október 18-án csütörtökön délelőtt 4201-től 5500-ig, délután 8801-től 9500-ig. Október 19-én pénteken délelőtt 9501-től 10028-ig.

Házipénztár. Október 15-én hétfőn délelőtt 1-től 2-ig, délután 5501-től 5700-ig. Október 16-án kedden délelőtt 1301-től 1500-ig, délután 2601-től 2800-ig. Október 17-én szerdán délelőtt 7801-től 7900-ig, délután 7101-től 8000-ig. Október 18-án csütörtökön délelőtt 4201-től 4400-ig.

Adópénztár. Október 15-én hétfőn délelőtt 201-től 500-ig, délután 5701-től 6000-ig. Október 16-án kedden délelőtt 1501-től 1800-ig, délután 6801-től 7100-ig. Október 17-én szerdán délelőtt 2801-től 3000-ig, délután 8001-től 3200-ig. Október 18-án délelőtt 4401-től 4700-ig, délután 8801-től 8900-ig.

Tűzoltólaktanyai segélypénztár. Október 15-én hétfőn délelőtt 501-től 900-ig, délután 6001-től 6400-ig. Október 16-án kedden délelőtt 1801-től 2200-ig, délután 7101-től 7500-ig. Október 17-én szerdán délelőtt 3201-től 3600-ig, délután 3601-től 4000-ig. Október 18-án csütörtökön délelőtt 4701-től 5200-ig, délután 8901-től 9500-ig. Október 19-én pénteken délelőtt 9501-től 10028-ig.

Kert-utcai fogyasztási adóhivatali segélypénztárnál: Október 15-én hétfő délelőtt 901-től 1300-ig, délután 6401-től 6800-ig. Október 16-án, kedden délelőtt 2201-től 2600-ig, délután 7501-től 7800-ig. Október 17-én, szerdán délelőtt 4001-től 4200-ig, délután 8001-től 8500-ig. Október 18-án, csütörtökön délelőtt 5201-től 5500-ig, délután 8501-től 8800-ig sorszámmal ellátott egyéneket fogja kifizetni.

Hogy a kifizetés fennakadást ne szenvedjen, minden egyes államsegélyezett tartozik magával hozni váltópénzt és azt a kifizetés alkalmával a pénztárnál beváltani. — Mindazok, akik az államsegély könyvért a fentebb jelzett sorrendben a kifizetési napokon meg nem jelennek, azok államsegélyeiket csak egy később meghatározott napon fogják megkapni.

Nagyvárad, 1917. évi október 11-én.

Juricskay Barna,
pénz- és adóügyi tanácsos.

1298—1917.

Pályázati hirdetmény.

Köröstarjáni segédjegyzői állás választás utján 1917. okt. 30. délelőtt 11 órakor fog betöltetni pályázatok addig beadandók.

Fizetés évi 1400 korona, természetbeni lakás, kerttel és hivatalos kiküldetéskor 4 kor. napidij.

Nagyvárad, 1917. okt. 13.

Nagy Márton
főszolgabiró.

Vigadó mozgó-szinház

Vasárnap
Judás csók

Az előadások vasárnap d. u. 3 órakor, hétköznap 5 órakor kezdődnek.

NYILTTÉR.

HETI ÁRJEGYZÉK!

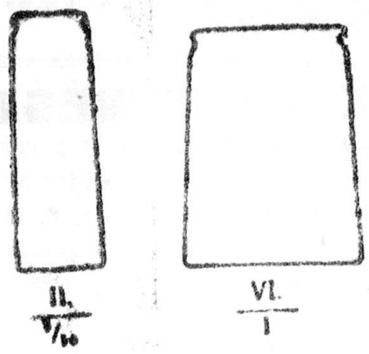

Befőttes. Uborkásüveg. Befőzéshez hólyagpapir. Porcellán edények leszállitott olcsó árakban.

Porcellán mozsár, ütővel	6·—
Mély és lapos tányér finom porcellán	—·70
Csemegés kis » » »	—·40
Tésztástál 6 személyre » »	8·—
Sültestál 6 személyre » »	8·—
Főzelékestál 6 személyre » »	8·—
Salátástál 6 személyre » »	8·—
Levesesfazék 6 személyre » »	4·—
Mártásos csésze 6 szem. » »	1·—
Sótartó fogvájós 6 szem. » »	1·20
Vizes kancsó 6 személyre » »	8·—
Vizeskészlet szines finom festéssel	4·—
Boroskészlet szines » »	4·—
Söröskészlet szines » »	4·—
Likőröskészlet szines » »	4·—
Befőtteskészlet kristály fehér	4·—
Majolika cukortartó diszes	4·—
Majolika vizeskancsó szines	4·—
Feketés gyermek készlet	8·—
Kávés gyermek készlet	8·—
Majolika állvány szines	6·—
Teáskészlet szines aranyozással	10·—
Kávéskészlet szines aranyozással	10·—
Feketés készlet szines aranyozással	12·—
Mosdókészlet szines roccoco	12·—
Majolika fali sótartó szines	8·—
Majolika füszertartó nagy	3·—
Majolika füszertartó kicsi	1·—
Porcellán fehér teáskanna	2·—
Porcellán fehér kávéskanna	2·—
Porcellán fehér teáscsésze	—·80
Porcellán fehér kávéscsésze	—·80
Porcellán fehér gyümölcstányér	—·80
Ebédlőkészlet felszerelve, sz. aranyozással	50·—

Konyha berendezési főzőedények. Evőeszközök. Lámpaáruk. Tükrök. Képkeretezés. :: Ablak üvegezés. ::

Áraink viszonteladóknak is érvényesek.

KOMLÓS TESTVÉREK
üveg, porcellán lámpa és táblaüveg nagykereskedés.
Nagyvárad, Zöldfa-u. 13. sz.
Telefonszám 372.

Főszerkesztő: Dr. KRÜGER ALADÁR | Felelős szerkesztő: Dr. PAPP KÁROLY

Ujvárosi Takarékpénztár Részvénytársaság
Nagyvárad, Szent László-tér 5. sz.

Előnyös kamatozás mellett betéteket fogad el. Jelzálogkölcsönöket folyósít váltófedezet mellett. Törlesztéses kölcsönöket kieszközöl bármilyen nagy összegekben is.

Ezenkívül mint az „Adriai Biztositó Társulat“ biharmegyei főügynöksége az összes ágazatbeli biztositásokat kedvező feltételek mellett elintézi.

Mint a m. kir. Osztálysorsjáték főelárusitója sorsjegyeket ajánl — míg készlete tart — a jövő hóban kezdődő uj huzásokra és mindenféle sorsjegyet árusit napi áron vagy kedvező havi részletfizetés mellett.

Ingatlanforgalmi osztálya közvetit ház, birtok, szőllő vagy bármilyen más ingatlan vételét vagy eladását. Ezidőszerint számtalan ingatlan kedvező feltételü eladására van megbizás, mig vételre keresünk 800—100 holdas vagy ennél nagyobb birtokot és különféle bérházat.

Olcsó és szép sirkeresztek
cementalappal fejfák, sirtáblák domborura préselt betükkel kaphatók
Maár Lajos és Testvére
lakatosoknál
Teleky-u. 45.

IZSÁK LIDIA
Elsőrendü fűzőszalon
NAGYVÁRAD,
Nagy Sándor-u. 1.
Park-szálloda épületében.
Interurbán telefon: 11—53 szám.

A Szigligeti-szinház művésznőinek egyedüli fűzőszállitója. Tisztitásokat és átalakitásokat elvállalunk. Fűzők mérték után a legrövidebb idő alatt elkészittetnek.

Földbirtok-eladás.

A debreczeni református egyház a tulajdonát képező magyarhomorogi határban, Nagynyészta pusztán Bihar megyében, a furtai határ mellett levő Erőss Andor-féle 90 kath. hold földjének eladását 1918. évi okt. 1-én való birtok átadás mellett elhatározta és a birtok vételére zárt ajánlatokat kér.

Ajánlattevő köteles ajánlatával együtt 10000 kor., azaz tizezer korona bánatpénzt a református egyház pénztáránál letenni, készpénzben, óvadékképes értékpapirban, vagy jó takarékpénztári betéti könyvben.

Ajánlattevő visszalépés esetén bánatpénzét elveszti s az a debreczeni református egyház tulajdonává lesz.

A kiszabandó kincstári illetéket, szerződés és tulajdonjog bekebelezési költséget s 1918 okt. hó 1-től járó adókat és közterheket vevő köteles fizetni.

A beadott ajánlat s ez alapon megkötendő szerződés ajánlattevőre kötelező, az egyházra azonban csak a felsőbb egyházi hatóság jóváhagyása után.

Az ajánlatok beadhatók f. évi nov. 1-ig, a debreczeni református egyház gazdasági bizottságához, Debreczen, Egyháztér 17. szám alatt.

Debreczen, 1917. szeptember 30.

A gazdasági bizottság megbizásából:
Csáky Béla
gazdasági gondnok.

Bubla és Társa.

Cégtulajdonos: Bubla József
Sztaroveszky-utca 1.

Minden kapható e füszer és csemege kereskedésben. **Szalámi, sajt, szalonna,** kitünő **Málnaszörp, Törley pezsgő,** valódi kitünő **ó-borok.**

Saját termésü bor.

Szappanok. Naponta friss izletes házikenyér. Felvágott fa házhoz szállitva. Élelmi cikkek. Naponta friss vaj, remek liptói turó.

Telefonszám 11-49.

Vizvezeték-utcán szép kilátással egy családnak való ház eladó.

Felvilágositást ad:
Dr. Imrik Gusztáv ügyvéd
Sal Ferenc-u. 15. Telefon 416.

NAGYVÁRAD VÁROS
VILLAMOS MÜVE
IRODA, RAKTÁR ÉS TELEP:
NAGYVÁRADON, VÁR-TÉR 1. SZÁM.

A telep telefonja 514.

A telep telefonja 514.

Értesitjük a város t. közönségét, hogy villamos

FŐZŐEDÉNYEK,

Wolfram és egyéb izzólámpák a legolcsóbb árban kaphatók. Telefon rendelésre izzólámpák dijmentesen házhoz szállittatnak. Elvállalunk villamos világitási és erőátviteli berendezéseket. Egész éjjel ügyeletes szolgálat.

Csillárok, ½ wattos ívlámpapótlók 2000 gyertyafényig.

Villamos motorok nagy választékban kaphatók.

Költségvetéseket dijmentesen készitünk

Főszerelő telefonja 55.

Főszerelő telefonja 55.

Mindenféle vidéki megrendeléseket azonnal szállitunk.
Telephon 92. sz.

Széltől, hidegtől
kifujt
vörös arcra és kézre
továbbá szeplő, mitteszer
és pattanások ellen
legjobb szer az

Alabástrom Créme,

mert a legtisztább és legjobb anyagokból van összeállitva, minőségre és hatásaira nézve felülmulja az összes forgalomban levő készitményeket. Kétféle minőség van nappali és esteli használatra.

1 tégely ára 2 kor. 50 fill.

EMIR-arcmosó

Törvényesen védve!

Legtökéletesebb szert bőrhámlás és sömör, továbbá izzadó, fényes, zsiros (miteres) atkás arcra naponta, ahányszor szükséges, gyapotra öntött folyadékkal megtöröljük. Az arc rögtön csodás szép lesz, mintha valami mesés lehelet finomságu harmattal volna bevonva. Az atkák pár nap alatt elmulnak. Teljesen ártalmatlan készitmény. Óvakodjunk értéktelen utánzatoktól!

Ára üvegenként 2 K.

Ezen szerek kaphatók;

NÉMETH PÁL
„Arany Kereszt"
gyógyszertárában.

Nagyvárad, Szent László-tér.
(Városháza mellett.)

Betüszedőtanulónak fiu és berakó tanulónak leány fizetéssel felvétetik
a Szent László-nyomda R.-t.-nál.

Hordók
különböző nagyságban
eladók.
Moskovits Mór és Fia r.-t.-nál
Kolozsvári-utca.

Beraktározás!
Áruk, [illegible]rok, termények stb. rövidebb hosszabb [illegible] szóló beraktározására megfelelő helyiségek, ezeken kivül boros és száraz pinczék, istállók, kocsiszinek is állanak rendelkezésre. A beraktározott tárgyakat tüz és betörés ellen biztositjuk. Közelebbi felvilágositással szolgál a
Fekete Sas és Zöldfa Részvénytársaság beraktározási osztálya.
Iroda: Sas-passage, 24. számu lépcső.
! ! Telefon 14-00. ! !

ÁLTALÁNOS TAKARÉKPÉNZTÁR RÉSZVÉNYTÁRSASÁG
Nagyvárad, Bémer-tér.
Befizetett részvénytőke
1.000,000 korona.
Elfogad takarékbetéteket könyvecskékre és folyószámlára s azt előnyösen kamatoztatja. Leszámitol váltókat. Engedélyez előnyös feltételek mellett jelzálogkölcsönöket törlesztésekre. Előleget ad értékpapirokra.

Telefon 1404. Utcai helyiség
MOCSÁRY SÁNDOR
Épület- és diszmü bádogos, vizvezeték és villanyszerelő.
Nagy-Várad, Zöldfa-utcza.
Zöldfa-épület.
Villanymotor, irógépek, kerékpárok, ellenőrző kasszák és gramafonok szakszerü javitása és állandó jókarban tartása. Bronzmüves, lakatos és müszerész munkák elfogadtatnak.

Olcsó takarmány!
Lovak, szarvasmarhák etetésére
maláta
kapható
métermázsánként 8 K-ért.
Moskovits Mór és fia r.-t.-nál
Kolozsvári-utca 62.

Eladó
kedvező fizetési feltételek mellett a Várkapu-utca 4. és 6. számu, a Szent János-utca 30. számu, a Széles-utca 1. számu, mely közvetlen a 3. vashid szomszédságában van, valamint a Vizvezeték-utca 54. számu ház. Értekezhetni lehet a Nagyváradi Kereskedelmi és Forgalmibanknál Rimanóczy-utca 6. sz. alatt.

Vas és rézágyak
afrik és lószőrmatracok, amerikai és sodronyágybetétek: összehajtós ágyak eredeti gyári árakon kaphatók
Tátray Sándor
r.-t.-nál Körös-utca 11.
Telefon szám: 558

13840—1917. sz.

Hirdetmény.

A m. kir. Pénzügyigazgatóság 65450—1917. számu alatt a szőlőtörkő beváltására nézve a következő rendelkezéseket adta ki:

A m. kir. pénzügyministerium a f. évi szeptember hó 15-én kelt 121980—1917. sz. rendelete szerint a központi szeszfőzdék vállalkozói a kerületükbe tartozó községek területeiről a központi szeszfőzdébe beszállitott és szeszfőzésre alkalmas szőllőtörkölyt az 1917—1918. termelési időszakban az alábbiak szerint tartoznak átvenni:

1. Penészes vagy romlott törkölyt a központi szeszfőzde vállalkozója nem köteles átvenni.

2. Olyan esetekben, amidőn a termelő a szőllő szárát (csomáját) a bogyóktól külön választja, a központi szeszfőzde vállalkozója a bogyókból nyert törköllyel együtt a szőllő szárát (csomáját) is és pedig ugyanazon áron köteles átvenni. Ellenben egyedül a szőllő szárát (csomáját) a bogyókból nyert törköly nélkül nem tartoznak átvenni.

3. A központi szeszfőzde vállalkozója a friss hegyi szőllőtörkölyt métermázsánként 14 (tizennégy) kor., a betaposott (kierjedt) hegyi szőlőtörkölyt métermázsánkint 16 (tizenhat) kor., a friss sikfekvésü (kerti) vagy homoktalaju szőlőtörkölyt métermázsánként 12 (tizenkettő) kor., a betaposott (kierjedt), sikfekvésü (kerti) vagy homoktalaju szőlőtörkölyt métermázsánként 14 (tizennégy) kor., a kilugozott (törkölybor készitésére használt), sikfekvésü (kerti) vagy homoktalaju szőlőtörkölyt métermázsánként 3 (három) kor. áron köteles átvenni.

Megjegyeztetik, hogy a borhamisitásnak és hamisitott bor forgalombahozatalának tilalmazásáról szóló 1908 évi XLVII. t. cikk 32. § a értelmében törkölybor készitése csak azoknak van megengedve, akiknek 4 kataszteri holdnál nagyobb szőlőjük nincs és hogy az idézett t.-c. 33. §-a szerint az a termelő, aki törkölybort akar késziteni, köteles szándékát legalább 48 órával előbb az illető község elöljáróságának bejelenteni. Ennélfogva a központi szeszfőzdék vállalkozói, amennyiben gyanujok van arra, hogy a termelők szőlőtörkölyüket az idézett rendelkezések ellenére használták törkölybor készitésére, a kihágási eljárás megindítása végett forduljanak a rendőri büntető biráskodást gyakorló és az idézett t. cikk 55. § aban felsorolt hatóságokhoz.

4. Az olyan betaposott szőllőtörköly után, a melyet a központi szeszfőzde vállalkozója legkésőbb 1917 november 30-ig át nem vett, minden megkezdett hónapra métermázsánként 50 fillér őrzési és gondozási dijat tartozik a termelőknek fizetni. A betaposott szőllőtörkölyt legkésőbb 1918 május 1-ig a központi szeszfőzde vállalkozójának át kell venni.

Önként értetik az, hogy a fent megállapitott árak fizetendők a beváltó állomásokon, vagy esetleg az egyes községekben átvett szőllőtörköly után is.

Ezen rendelkezéseket azzal a felhivással közlöm a szőllőtermelőkkel és birtokosokkal, hogy a szőllőtörkének és pedig a friss és használható szőllőtörkőnek beváltásáról már most saját érdekükben annál is inkább gondoskodjanak, mert ellenkező esetben a rendeletben idézett törvényes intézkedéseket volnék kénytelen foganatositani.

Egyidejüleg közlöm, hogy az ellenőrzéssel Markus János hegyközségi birót biztam meg, aki a szükséges ellenőrzési lépéseket saját hatáskörében fogja megtenni.

Nagyvárad, 1917 évi szept. hó 30-án.

Jurieskay,
pénz- és adóügyi tanácsos.

Szent László-nyomda részvénytársaság Nagyvárad.